

Z I D O V

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNISTVO: ZAGREB, ILICA BROJ 31 III. KAT.
 RUKOPISI SE NE VRACAJU.

PRETPLATA: GODISNJE K 240, POLUGOD. K 120, ČETVRTGOD
 K 60, POJEDINI BROJ K 6.— IZLAZI SVAKOG PETKA.

M A K S N O R D A U

Smirio se velik borac. Općini čovjekaške kulture — koliko li se splasnula! — koja je sebi iz ludovanja mržnje spasla bijele zastave, sagiba čisto štovanje glave pred sjenom druga što no je dokrajčio svoj put; put koji je tekao bez trulih kompromisa. A veliku židovsku općinu, kojoj je on ulio vatru svoga proročkoga zova: mesijanskoga, ponosnoga, potresa u dubine srдца veličanstvo smrti, koja spušta svoj plašt nad Budiocem svoga naroda, čiji zov ne umrije s njime. već živi u ritmu bivanja naše obnove od koljena do koljena...

Familijarna legenda priča, da su mu predi bili u Španiji. Sukundjed, rabi Josei, mu je došao iz Soluna među istočne Židove. Nordau se rodio u Pešti, a proživio je 42 posljednje godine svoga života u Parizu kao liječnik i spisatelj. Iz Pariza, srca kulture i žarišta revolucije u ime čovjekovih prava, Nordau je krenuo natrag k svome narodu, putevima koje su prevalili njegovi oci...

Kad je Dreyfusov proces uzbunio njegov židovski ponos i kad ga je Herzl zvao na saradnju, Nordau je bio na vršku svojega spisateljskoga ugleda. Nije ovdje mjesto, da se ocijeni njegovo spisateljsko djelo, već u toliko, da se shvati njegova ličnost. Po zvanju liječnik, on je polazio od prirodnih nauka i pozitivističke škole; njegovo znanje bilo je opsežno i svestrano, a ipak duboko i temeljito; bio je političar, kakovih ima malo među savremenim. Fanatik istine, podvrgao je dubokoj i oštroj analizi društvene laži neobičnom za ono vrijeme, upravo revolucionarnom smionošću. Ni u čemu on se nije podredio »općem mišljenju«, u svemu je išao svojim putevima. Cesare Lombroso, čiju je nauku Nordau primjenio u svojoj analizi književnih i umjetničkih velikana svojega doba, veli o njemu, da je prevršio mjeru kad je sudio Ibsenu, Zoli, Rodinu i drugima. Ali niko mu nije osporio ozbiljnosti njegovih strastveno pisanih djela o ljudima i o društvu. Imao je oduševljenih pristalica i ogorčenih protivnika; njegova su djela, u ono vrijeme, imala bezbroj čitalaca u cijelome svijetu; ona su se prevadala na mnoge jezike. Koliko ih je pisao čovjek s punom spremom znanosti, ona ipak odaju u savršenom svome stihu, u kome je Nordau bilo malo premaca, svu snagu jedne velike individualnosti, pune snažnoga afekta i revnitištva, osebina koja su svojstvena jevrejstvu u izražajima njegove duševnosti.

Idući svojim putevima, on, revolucionar u ideji i riječi, u istinu nije bio nikad »moderan« i njegova će djela, filofska i socijološka i umjetnički-kritička držati trajnu vrijednost, ma da se odvojio u svemu od »mjerodavne kritike«. Bio je buntovnička natura; no daleko od svake demagogije, ličnost sama o sebi, nije iz fanatizma svoje buntovne ideologije povlačilo konzekvenciju buntovnog čina. Što kod Nordaua iskače kao osnovna značajka njegova spisateljskoga stvaranja, da se izreči u tri riječi: odvratanje od svega bolesnoga i bolećivoga — ili pozitivno: fanatizam za zdravlje. Po tome on je, pojavivši se svojom oštrom i jakim kritikom u doba književnosti »dekadantse«, izgledao konzervativni rušilac uvriježenih i omiljenih, ali ponešto u istinu bolećivih estetskih kulta. Po tome on je, za svoje doba, bio rušilac političkih, vjerskih, državnih (monarhijskih) i »demokratskih« i društvenih predrasuda — laži, konstruisanih društvenom konvencijom, legendi, toliko potrebnih fantaziji mase i interesima gospodovnih kasta i klasa. Mislilo se o tome njegovu stvaranju kako mu drago, pobijalo ga se ili povlačivalo mu se, jedno stoji: njegova je koncepcija bila jasna i jednostavna i genijalna, kako to konstatuje Guiglielmo Ferrero, jezik i stil savršen, a nošen jednim vatrenim, umnim, zdravim temperamentom. Svježina i dubina misli nije ga ostavljala ni potkraj njegova života. Jedno od njegovih posljednjih djela »Smisao povijesti« obara svom snagom njegova pronicavoga duha dojakošnje shvaćanje povijesti, t. zv. filofsiju povijesti i postavlja nove pozitivističke, uzročne temelje tome shvaćanju. U tome sistemu nema mjesta kultu ličnosti: nijesu pojedinci, nijesu »heroji« oni, koji pokreću istoriju.

A ipak: kad evo polazimo na to, da ocijenimo značenje Maksa Nordaua za njegov narod, njegova ličnost iskače pred naše gledanje tako oštro ocrtana i jaka, da nam je teško otresti se predrasude o centralnom pokretnom i znamenovanju »istorijske ličnosti« za tok bivanja ljudskih zajednica.

Evropski spisatelj, dalek od svakog nacionalizma, prost od rasnih predrasuda, u svemu prije svega i nada sve čovjek i borac, i on se na zov Herzlov dao u službu svoga naroda. Stojeći do tad sam o sebi, daleko od svake mase, pa i kulturne, on je »pošao u narod«. Samo ta činjenica je od presudne važnosti za mo-

raini uspjeh cionizma: Nordau, po svijetu priznati sjajni spisatelj, digao mu je prestiž samim svojim imenom. Otkle taj jedva očekivani usjeh cijonske misli? Ferrero, pišući o židovskome geniju, nalazi i analizuje specifička židovska obilježja duha Marxa, Heinea, Brandesa i Nordaua. Za nj su ti (i drugi) veliki muževi XIX. vijeka izrazito židovske duhovne pojave. Ali što je kod Nordaua odlučilo prije svega, da se dao u službu obnove svoga naroda, to je, kao i u Herzla, bila nada sve njegova ponosna muževnost, njegova izrazita samosvijest i fanatizam istinoljubivosti prema samome sebi kao i prema drugima; to je bila živa potreba duše, da i u pogledu same sebe stvori jasne, čiste, beskompromisne odnose između sebe i svijeta; to je bila uzbuna protiv mimikrije, koja se, uzimajući tuđi vid, šulja u tuđi organizam; to je, u bezuslovnoj istinoljubivosti, bio strah pred maskom, koja izobličuje lice. Kako kaže u jednome od svojih najljepših govora? »U toj sposobnosti, da svoje sopstveno krajnje poniženje osjećaju kao ličnu korist i da na krajnjoj sramoti cijene nasladu, vidio sam najužasnjiju gradaciju tragedije Helota.«

»Uzeo sam učešća u duševnim bojevima ovoga doba, ne misleći mnogo na svoje podrijetlo, ponoseći se svojim ljudskim dostojanstvom... Tad je jednog dana provalio ratni urlik antisemitizma i u moju radionicu, surove pogrde Židova ječile su mi u ušima, trgoh se i srnuh napolje, nadajući se pouzdano, da ću svoj povrijeđeni narod na svim njegovim sabiralištima naći pod oružjem, spreman i odlučan na jaka djela krvavo uvrijeđenih muževa. No meni se ukazala posve druga slika. Nekoliko osamljenih boraca branilo se lijepom odvažnosti. Ali gomila se šuljala uza židove, zgurila se, a u njezinim očima bilo je plaho moljakanje. Odjednom stajala je preda mnom sva tragedija Helota iz moga gimnazijskoga doba, zorno živa. Vidio sam kripteju, bijes protiv Židova, na svim krajevima Evrope; vidio sam mothake, polukrvno židovstvo, koje hoće da važe kao dvostrukokrvno arištvo; vidio sam neamode, asimilacijone skorojeviće, koji svoju asimilaciju dotjeruju do najotrovnijeg, najpodlijeg antisemitizma; i vidio sam, što više — nepodnosive li sramote! — židovske Helote, koji lukavo žmirkaju očima te se smiješe, kad ih se bičem goni na obeščasćujuću pijanku, udešenu za gledaoce... Baze!

skim kongresima upoznao sam drugo židovstvo, koje me je opet izmirilo sa mnom i s mojim plemenom. Otkad imam pred očima ovo židovstvo, ne mislim nikad više na svoju tragediju o Helotima.

Da, na Bazelskim kongresima! Tu je upoznao on, koji je ranije poznao samo Helote židovstva, njihove Spartance. »Sa štitom, ili na njemu!« Tu se skupilo najbolje, što je bilo u židovstvu cijeloga svijeta da, nošeni golemim zanosom koji ih je okupio sa zapada i istoka, juga i sjevera, uzmu na se svoju mjeru dužnosti »koje daju mjerilo za čudorednu vrijednost muža.« Na tribini Kongresa, uz mlađega Herzla, sijedobradi Nordau, uz vođu koji je zanašao očima i žarom svoje divne, čiste volje, veliki revnitelj naroda, koji je nemilosrdno, oštro, plamenito razotkrivao poroke, kao maljem lupao po nedostojnima te su se pod njegovim udarcima sagibali, ali koji je crtao jasno, bez problematike, puteve i ciljeve, izgradio misaono zgradu pokreta, arhitektonski savršenu u svojoj jednostavnosti. Ponosna volja, jedan ponosni »hoću« — i djelo bi!

Ako isto, a to je činjenica, što je Nordau uz Herzla bio vođom pokretu, dokaz, koliko je nacijska svijest židovstva istinska i jaka. Nordau nije nikad tajio, da ga ništa ne veže s religijom. Pa ipak: ti strogovjerni Židovi Istoka i Juga bez ustezanja su ga priznali neosporivim predstavnikom pokreta; on i oni bili su se stopili u jedno u besprimjernom preporodnom zanosu, koji je raspirio Nordau, najveći, silni govornik Kongresa, revnitelj časti i preporoda svoga naroda.

Uz Herzla on je stvarao Bazelski Program, neprolaznu osnovku političkoga cionizma. Dok je u tome bio mudri političar, njegovi su govori bili čas lava, čas britki mač, čas oštri dah bure, čas puzozvučje svih čežnja, sve volje, sve novoprobudene snage naroda, koji je dojučer nosio svoje igo, dojučer mislio, da će tako uvijek.

Cionistička koncepcija Nordauova bila je u političkome pogledu velika i jednostavna ujedno. Poput Herzla, i on je

tražilo ponajprije garancije pod međunarodnom sankcijom: charter. Tražilo je, da se prije svega Palestina obezbijedi u punoj mjeri kao javno-pravna domaja židovskoga naroda sa svim obilježjima židovske domaje u političkome smislu. Tek onda, kad se to postigne, valja poći na djelo. Tome svome stajalištu ostao je vjerran i onda, kad je druga struja u cionizmu tražila i postigla, da se stvaraju realne pozicije u Palestini, ne čekajući na charter, koji se, dok je Palestina bila pod turskom vlasti, činio dalek i neizvjestan. U Nordau-a je bila jaka vjera; njemu se Palestina nije prikazivala pod vladnim kultom momentane nužde židovskoga naroda, kao istočnim Židovima. Njegova naskroz neoportunistička naravnije mu dala, da mu se poremeti velika koncepcija, prolazila primarno iz čudoredne, a ne toliko iz stvarne nevolje naroda. Za vrijeme rata on je živio u izgnanstvu u Španiji, pišući knjige. Cionistička organizacija bila je raskinuta; on nije imao veza s njome. A kad je rat bio dovršen, pa je valjalo iskoristiti uspjeh sintetskoga cionizma, njemu je Balfourova deklaracija bila premalo garancije, jer nije jasnoćom dala izražaja onome, kako je Nordau, a i mi, htio da se shvati Bazelski program. Vjerran do smrti cionizmu, shvaćenom onako, kako ga je zamislio prvi Bazelski Kongres, on se nije snašao u vođenju cionizma, koje je moralo voditi računa o otpornostima u židovstvu i izvan njega, a protivnostima, koje da se uklone nije stajalo tek do naše volje, koja se lomila o te protivnosti. I tako je on posljednje dvije godine živio u zatišju.

Ljubav njegova naroda, njegovih Spartanaca, nije ga ipak zaboravila. On ju je osjećao, **vezan s narodom** u svojoj osami neraskidnim vezama. Ako je u čemu osjećao duboku bol, bilo je u tome, da planovi, zamišljeni u zanosu, za koji se činilo, da će rušiti brda, ne sazrijevaju u djelo brzinom i poletom, koji je do zadnjeg daha gorlo u njegovu velikome duhu.

I on nam ode, dok smo još na putu,

ne ugledavši cilja u svemu sjaju, što mu ga je dao i njegov genije... Ugasle su njegove oči, ali mi ćemo ih zadržati u spomeni, kako su bacale strijele velikoga plama srdžbe i zanosa, dok je njegova riječ budila i palila. Potreseni u dno duše osjećamo treptanje krila smrti, koja je velikoga Borca uspavala u vječnost. A genij naroda, u kome vrijeme nikad neće da izbljedi njegova lika, zastavivši se za čas u dubokoj harnosti pred sjenom njegovom, krenut će na djelo života: Vječni spomenik Velikima naroda.

Aleksandar Licht.

Sjednice Akcionoga Odbora

Iz Berlina javlja židovski dopisni ured o sjednicama Akcionoga Odbora ovo:

U sjednici od ponedjeljka po podne postavljena je politička debata. U debati uzeo je riječ gosp. Weizmann te je nadopunio svoj prvi referat, davajući ujedno raznim govornicima razjašnjenja na njihove upite.

I utorak bio je potpuno posvećen političkoj debati. Nakon što je Egzekutiva održala nekoliko sjednica, dao je gosp. Sokolov izjavu, da je većina Egzekutive odobrila politiku, što su je on i dr. Weizmann iznijeli u svojim izvješćima. Egzekutiva predat će ministarstvu za kolonije memorandum, u kome će biti sadržano izvješće dra. Weizmanna o njegovim dojmovima u zemlji i predlozi o koracima, koji su nužni, da se postigne svrha mandata. Gosp. Jabotinsky iznio je svoje stajalište, koje se u nekim pitanjima razilazi od stajališta ostalih članova Egzekutive. Iza toga prekinuta je politička debata, te je dr. Solovejčik izvjestio o »pitanju saziva svjetskog palestinskog kongresa« na temelju odgovora iz pojedinih zemalja o mogućnostima općih izbora, saziva posebnih zemaljskih kongresa itd.

Akcijoni Odbor naložio je Egzekutivi, da provede sve pripreme za svjetski palestinski kongres i da poduzme kod britske vlade sve korake u smislu člana 4. pa-

Feuilleton

IZ NORDAUOVOG GOVORA NA II. BAZELSKOM KONGRESU.

Ovaj prikaz stanja židovstva bio bi vrlo jednostran i nepotpun, ako bi se ograničio samo na to, da pokaže, koje stajalište zauzimaju razni narodi prema našoj braći, koja stanuju u njihovoj sredini. Isto tako važno kao što je odnošaj naroda prema Židovima, po mom osjećaju još važnija, je unutrašnja struktura židovstva, su duševne struje, osjećajni smjerovi i nastojanja, koja se ispoljuju u našem plemenu.

Nije to ugodan vidik i mogao bi da otme malodušnima svu vjeru u našu budućnost. Prvo djelovanje cionizma na židovski narod pobudjuje u mom duhu uspomenu na neke prizore naravi, koji su vama svima poznati. Zimski predjel ima svojih ljepota. Ledeni oklop rijeka, snježni pokrivač polja, daju tmurnu sliku grobne tišine, svečanog žalobnog raspoloženja za velikim Panom, koji je mrtav. Proljetni predjel ima drugu, veseliju lje-

potu. Vode mrmljaju i svjetlucaju se, polja se zelene i cvatu, nov se život svagdje budi. A sad samo prelaz od jedne slike k drugoj! Prvi je učinak proljetnoga sunca, da razara zimski predjel, a da ga ne može smjesti nadomjestiti proljetnim. Između obih leži gadni prostor, koji bi bio nesnosljiv, kad ne bi izvjesnost, da vodi k lepšem, ublažila njegovu grdobu. Čisti ledeni pokrivač rijeka raskomada se u sivu, lednu kašu, čisti, glatki sag snijega rastapa se i ostavlja kaljuže, za kratak čas čini se predjel kao jedna jedincata kaljuža, dok ju pomalo ne prekriva sjajno zelenilo i šarolike boje cvijeća.

Nešto sasvim sličnoga doživljujemo sad u židovstvu. Naličilo je dosad zimskom predjelu. Sve je bilo ukočeno, sve je bilo bljedo i hladno. Ali ukočene forme bile su monumentalne. Slika imala je nešto uzvišenoga: Uzvišenost smrti.

Bilo je medju nama Židovima, još više medju hrišćanima ljubitelja romantičkih prizora, koji su intenzivno osjećali poeziju te slike, i kojima se činilo oskvrnućem, da je raskinuta strogost tih nepomičnih linija, da probiju jednolikost tog

čistog sniježnog pokrivača pojedini djeleci zemlje, koji se izdižu. I sad je došao cionizam kao proljetno sunce i počeo je da grije ovu svećanu ledenu pustinju. U kutevima, koji povoljno leže, u zaštićenim uvalama, prodrli su smjesta vršci stručaka i najranijih visibaba. Ali inače nije se na daleko i široko ništa moglo da vidi do li jedno veliko blato. I po tom blatnom moru mi sad gazimo. U tom glibivom zemljištu propadamo kod svakoga koraka do koljena, do kukova. Koje li nezgode! Koje li muke! Sve nisko, sve prosto, što židovstvo u sebi ima, a što je dosad ostalo skriveno pod ledenim plaštem, tjera sad na površinu. No jedan pogled na kalendar mora da nam dostaje, da nam pomogne prijeći preko ovog bolnog vremenskog odsjeka, da se u nama ni za čas ne budi malodušnost. Jer znamo, da je proljeće sasvim blizu, da uvijek s time počinje, da čisti zimski svijet pretvori u močvaru, da ali ne krzma, da pretvori močvaru u cvatuće poljane.

Cionizam probudjuje židovstvo k novome životu. To je moje uvjerenje. On to postizava čudoredno osviježenjem narod-

lestinskog mandata. Nadalje da provede veliku agitaciju za ideju palestinskog kongresa, da izradi u sporazumu sa zemaljskim organizacijama izborni red za svjetski kongres i da ga predloži narednoj sjednici Akcijonog Odbora.

Sve predradnje imaju se obaviti u smislu, da već prije kongresa budu rezultat neki preduvjeti za kasnije organiziranje najširih krugova židovskog naroda za saradnju na obnovi Palestine. Zemaljske konferencije za obnovu Palestine imaju se održati ondje, gdje se to smatra potrebnim. Svjetski kongres neka se sastane najkasnije godine 1924.

Iza toga izabrana je rezolucijona komisija za političku debatu, u koju su deligitirana gg. Grünbaum, dr. Hantke, dr. Jacobsohn, Rubinstein, dr. Katzenelsohn i Rubašov.

U srijedu i četvrtak nastavljena je politička debata, koja je dovela do razbistrenja situacije. U debati učestvovali su gotovo svi članovi Akcijonoga Odbora i svi članovi Egzekutive. Diskusija obuhvatila je cijeli kompleks spornih političkih pitanja, naročito se opširno govorilo o političkoj situaciji u Palestini i položaju Vaad Leumia.

Najvećom otvorenošću raspravljalo se i o internim odnošajima u Egzekutivi i očekuje se, da će taj razgovor znatno doprinjeti sanaciji položaja. Nakon debate prihvaćene su ove rezolucije:

1. Akcijoni Odbor prima do znanja izjave, koje je gosp. Sokolov u ime Egzekutive dao o političkom radu i o budućim političkim planovima Egzekutive.
2. Akcijoni Odbor pozdravlja zaključak Egzekutive, koji su najavila gg. dr. Weizmann i Sokolov, da će se članovi Egzekutive staviti na čelo akcije za pokriće palestinskog budžeta Cijonističke Organizacije i financijalne obnove Palestine, i pozivlje sve svoje članove, da se stave na raspolaganje Egzekutivi.
3. Akcijoni Odbor smatra da se samo po sebi razumije, da se političke akcije mogu povjeriti samo onim članovima Egzekutive, koji zastupaju političke smjer-

nice većine i rade na temelju njezinih zaključaka.

4. Akcijoni Odbor nalaže svome predsjedniku, da odgovori na pismo Vaad Leumia i da mu saopći prihvaćene rezolucije te obećanje, da će Egzekutiva upotrebiti sva sredstva da provede zaključke Vaad Leumija glede njegove legalizacije prema zaključcima zadnjeg kongresa i izrazuje želju, da se političke akcije Vaad Leumia provadaju u sporazumu s političkim zastupnikom Egzekutive, koja je preuzela funkcije Jewish Agency-a.

Na predlog Poale Cijona izabrana je komisija od 6 članova za ispitivanje stvari Jabotinsko-Slavinsky. Radi se o pregovoru, što ih je Jabotinsky vodio s vođjom Ukrajinaca Slavinskyjem, pristaše atamana Petljure glede organizacije židovske samoobrane u Ukrajini. Komisija imala bi da donese na temelju dokumenata i iskaza upućenih osoba svoj konačni sud o toj stvari.

U sjednici od četvrtka pročitao je predsjedatelj dr. Hantke pismo Jabotinskoga, u kojemu najavljuje istup iz Egzekutive, jer je konferencija prihvatila zaključke političke komisije. Nadalje izjavljuje Jabotinsky, da istupa iz Cijonističke Organizacije, da na taj način dobije potpunu slobodu, da javno kritikuje vodstvo. Dr. Hantke označuje razloge, što ih je Jabotinsky naveo za svoj istup neosnovanima. Nakon dra. Hantkea analizira u duljem govoru zastupnik Grünbaum razloge istupa Jabotinskoga, te ih označuje neispravnima i pogrešnima.

U završnoj sjednici raspravljalo se o budžetu, te je prihvaćena ova rezolucija: Pošto dosadašnji prihodi nijesu odgovarali ustanovljenom budžetu, i da se spriječi daljnje zaduženje u Palestini, opunomoćuje Akcijoni Odbor ukupnu Egzekutivu, da za vrijeme dok prihodi ne dosegnu visinu prihvaćenog budžeta, pravi što više uštednje i da novac razdijeli na razne radne grane prema potrebama.

Prema zaključku sjednice Akcijonog Odbora, da se stvore kontrolni organi za zavode i korporacije obih cijonističkih Egzekutiva, izabrane su dvije revizionar-

ne komisije. U revizionarnu komisiju za londonsku Egzekutivu izabrana su gg. dr. Klumel, Jean Fischer i E. Kaplan. Komisija za palestinsku Egzekutivu sastoji iz gg. Novomojsky, Efrajim Blumenfeld, Elijah Berlin i Herman Struck.

U pet sati poslije podne završeno je zasjedanje Akcijonoga Odbora.

Istup Jabotinskog iz Egzekutive.

Židovski dopisni ured saopćuje izvatak iz pisma Jabotinskoga na predsjednika Akcijonoga Odbora. Jabotinsky uvodno konstatira, da su zaključci Akcijonoga Odbora nespojivi s principima i interesima cionizma, a zatim nastavlja:

1. »Vaad Leumi upravio je pismo Akcijonome Odboru, u kojem s velikim ogorčenjem prikazuje odnošaj zemaljske vlade prema Židovima i cionizmu i time stvorenim političkim položajem. Akcijoni Odbor nije reagirao na taj apel.«

2. »XII. kongres zaključio je svojedobno, da se pošalje delegacija Herbertu Sanuehu, da mu se razloži potreba temeljne promjene njegove politike. Egzekutiva nije taj zaključak izvršila. Sad sam pozvao Akcijoni Odbor, da razloži Vrhovnome Komesaru i njegovim predstavljenicima u Engleskoj štetnost njegove politike na naše sabirne akcije. Akcijoni Odbor nije se htio odazvati ovome pozivu.«

3. »Pozvao sam Akcijoni Odbor, da zauzme stajalište prema neacijonističkim i antisemitskim visokim činovnicima u narodnoj domaji. Akcijoni Odbor odbio je tu rezoluciju.«

4. Obzirom na rašireno shvaćanje, da se Cijonistička organizacija odrekla Herzlovog ideala, pozvao sam Akcijoni Odbor, da izjavi, da pokret čvrsto bazira na sadržaju i historijskom duhu Bazelskog Programa i da se naše obveze prema mandatarnoj vlasti smiju shvatiti samo u tom smislu. Akcijoni Odbor nije htio dati ovu izjavu.

Ovim zaključcima omogućio je Akcijoni Odbor, da se bez promjene nastavlja taktika, koja vodi pokret propadanju i ugrožava židovski rad u Palestini.

nog ideala, tjelesno fizičkim odgojem podmladka, koji treba da nam stvori izgubljeno židovstvo mišićja. Ali cionizam provadja i oštro lučenje između živoga i obamrloga. Istom sad nam postaje jasno, kakova je strašna opustošenja napravio galut u 18 vijekova. Prvi put od bitke velikoga Bar Kohbe, koga samo nisko obožavanje uspjeha manje cijeni od sjajnih Hasmonejaca, pristupa židovstvu opet zahtjev, da poduzme veliko naprezanje, da sebi i svijetu pokaže, koliko još u sebi krije životne snage, životne nade i životnih zahtjeva. I tu smo se morali uvjeriti, da je mnogo toga, što se činilo živim, dok se nije tražilo dokaz života, doista mrtvo.

Brojni Židovi otpali su i prema vani od židovstva. Taj proces mrvljenja nikad nije sasvim prestao od razorenja drugoga hrama, on je zadnjih godina bio osobito jak u zemljama Zapada. No veći dio Židova nije sebi svijestan svoga nutarnjega otpadanja od židovstva, premda se to već doista dogodilo. Držali su sami sebe, a i svijet ih je držao za Židove, no oni su tek bili Židovi iz običaja, iz lagodnosti, iz duševne tromosti. Njihovo židovstvo izvrglo

ih je doduše progonima, djelomice nisu imali osjećaj časti, da pod tim trpe, djelomice osjećali su se kao interesantne žrtve, što nije neugodno duševno stanje. U časovima zanesenosti vjerovali su pjesnicima kao Disraelu, George Eliot, Aleksander Dumas sinu, koji crtaju lijepu sliku o židovstvu, njegovoj misiji, njegovoj moći, njegovoj sjajnoj budućnosti, i uživali su u tom snu, koji je imao ljepotu i nerealnost snova. Pozitivnih djela nije od njih tražilo židovstvo. Smješkali su se 613 zapovjedima i zabranama Šulhan Aruha. Bogoštovni prirez nije bio velik. Na put u sinagoge sjetilo ih je često još samo dan pomirbe. Sami su sebe uvjeravali, da su dobri Židovi, jer ljube Heinea, jer se naslađuju na Daniehu Derondi i drže do slave šaleta.

Tad se najednom pojavi cionizam i dozivlje tim Židovima: Napred! Osovite se! Odvažite se na čin! Izvojštite sebi i vašemu narodu mjesto pod suncem! Ne mirujte, ne počivajte prije, dok nijeste uvjerali ravnodušni a i neprijateljski svijet, da imadete pravo da živite kao narod poput drugih naroda i da se veselite

vašemu životu! Najednom dokrajčeno je ono lijepo židovstvo s pasivnim drijenanjem, ustrajanjem u tradicionalnim običajima. I sad se brane ovi nazovi Židovi sa snagom ogorčenja, koja bi se nas morala humoristički dojmiti. »Kad veselje na subotnim jelma nije više dovoljni rad našeg židovskog naziranja, tad ne ćemo više da saradujemo«, izjavljuju ogorčeno i najavljuju nama zločestim bundžinama rat do uništenja. Tu brišu rabini iz molitvenika zov nade i obećanja, koji je za njih doista bez vrijednosti: »Buduće godine u Jeruzalimu!« Tamo prosvjeduju rabini protiv cionizma kao novotariji, koja je zabranjena po židovskoj vjeri. Po meni vrlo cijenjeni židovski historičar, koji je napisao po nalogu jednog židovskog društva knjigu o židovskoj povijesti, mogao je da napiše povijest Židova o godini 1897., a da nije niti jednom riječju spomenuo prvi cijonistički kongres u Bazelu. Drugi Židov imade smjelost, da o nama tvrdi, da smo na prošlom kongresu cviliili, htjeli smo kukavički pobjeći pred našim progoniteljima, dok je on, junak, pružio hrabro svoj obraz, na koji su po-

Smatram stoga svojom dužnošću, da onemogućim ovu štetnu taktiku javnim pobljanjem i nezavisnim političkim koracima.

Pošto hoću, koliko god je moguće, da štedim položaj Jewish Agency-a, to ovime najavljujem svoju demisiju u Egzekutivi, a pošto ne priznajem više autoritet ove Egzekutive, istupam iz Cijonističke organizacije.

Istupom Jabotinskoga završena je za sad jedna stvar, koja je gotovo sasvim okupljala učesnike zadnjeg vijećanja Akcijonoga Odbora. Afera Jabotinskoga u dva smjera dala je povoda oštrim raspravama. Prije svega tražili su zastupnici Poale Cijona, da se smjesta predloži Akcijonome Odboru izvještaj o pregovorima Jabotinskog sa Slavinskyem. Jabotinsky odlučno se branio i nije htio istupiti iz Egzekutive, jer je držao, da mora u Egzekutivi zastupati svoje nazore. Istom nakon zaključka, da se izabere istražna komisija i da Egzekutiva ima da kontrolira pojedine akcije svojih članova, odlučio je Jabotinsky, da istupi iz Egzekutive.

Druga stvar, kojom se Akcijoni Odbor bavio u nekoliko sjednica, bio je ispad Jabotinskog protiv političkog vodstva, a naročito protiv dra. Weizmanna. Jabotinsky istupio je iz Organizacije, da može javno kritizirati rad vodstva.

Iz židovskog svijeta

Otkazani puč u Münchenu. U Münchenu nastao je zadnjih dana preokret u javnome mnijenju, koji je našao izražaj u tome, da je nacionalistička stranka i njezin vodja Adolf Hitler izgubio mnogo od svog upliva. Povod tome je nastup Hitlera u zadnjoj skupštini, u kojoj se oborio na »nutarnjeg« neprijatelja i rekao: »Ne protiv Francuza, već protiv novembarskih zločinaca.« Ta parola, koja se smatra kao slabljenje »nutarnje fronte« ozlovoljila je i pristaše nacionalističkih stranaka. Gradjanski krugovi najoštrije osudiše ovu izjavu i Hitler, koji je do nedavna slavljn kao narodni junak, izgubio je svoj popularitet. Stoga se ne uzima više ozbiljnim njegova prijetnja o

put tuče padale čuške i odvažno pružio stražnju stranu udarcima nogu antisemitskih vlada i naroda.

Ove su pojave bolne, one su naravne i ne smiju nas smetati. Mi smo takovo staro društvo, da je u našoj mnogotisućogodišnjoj povijesti već svega bilo. Ne može se u nas ništa novoga dogoditi. Kad je Mojsije htio da oslobodi svoj narod iz egipatskoga ropstva, tad su se prvo protiv njega bunili Židovi i prijetili mu, da će ga prijaviti egipatskim vlastima. Kad se Ezra i Nehemija vratio u Cijon, tad su ostali bogati, naobraženi Židovi, ljubitelji šaleta i Heinea onoga doba, u Babilonu i pustili su ove lude sanjare, koji su opet htjeli biti narod, s ruglom a vjerojatno i olakšanim srcem poći u domovinu. I sad ne će biti drukčije. Pa neka bude tako. Četa Ezre i Nehemije bila je mala manjina između tadašnjih Židova, a mi svi smo potomci te manjine, velika većina nestala je bez traga u moru naroda prednje Azije. I cijoniste su možda još manjina među današnjim Židovima. Ali iz njih će se pomladiti židovstvo, po njima će dalje ži-

puću. Hitler je sa svojim narodnim socijalistima istupio iz udruge narognih društava.

Nov pogromski val u Rumunjskoj. Iz Bukarešta javljaju: Prošlog utorka došlo je do teških nemira u gradovima Barlad i Husi. Židovskim djacima spriječen je od njihovih hrišćanskih drugova pristup školi. Mnogi su židovski djaci ozledjeni.

U županiji Falciu proglašen je prijeki sud, jer su seljaci najavili napadaj na židovske stanovnike grada. Položaj je vrlo ozbiljan. Vodja seljačke stranke, koja je židovima sklona, dr. Florea Lupu, bio je u mjestima, gdje su bili izgredi i izjavio je nakon povratka, da postoji opasnost ponavljanja pogroma sa strane seljaka kao u godini 1907.

Kreditno stanje Židova u Besarabiji. Središnjica židovskih kreditnih zadruga, kojoj su podređene 25 pojedinačnih zadruga, objelodanjuje svoj iskaz za godinu 1922., iz kojega se razabire, da je središnjica podijelila u ovoj godini zajmova 20.300 osobama. Trgovcima na malo podijeljeno je 9112 zajmova, zanatlijama 6048, radnicima, koji su se posvetili poljodjelstvu 3112. Suma svih zajmova iznosi 38 milijuna Leja. 18 i pol milijuna je već vraćeno. Samo 3% zajmoprimaca su bili netočni kod plaćanja.

Židovi iz Harbina i ukrajinska pomoć. Egzekutiva židovske konferencije za pripomoć primila je saopćenje, da je upravo stigao transport u Odesu sastojeći se od 4 vagona raznih produkata. Namijenjen je gladnom narodu u južnoj Ukrajini. Do danas stavio je žid. društveni komitej dalekog istoka posredovanjem žid. pripomoćne konferencije na raspolaganje 17 vagona živežnih namirnica i odjela za ukrajinsko pripomoćno djelo. Osim toga uzdržava se iz tih sredstava komiteja dječji dom u Jelisavetgradu, u kome je smješteno 875 djece.

Strašna bijeda litavskih repatrianata. Židovska konferencija za pripomoć saznala je, da veliki broj židovskih litavskih repatrianata, koji su za vrijeme rata transportirani u unutrašnjost Ru-

vjeti i biti spašeno u dalekoj budućnosti. Židovski protivnici cijonizma, bili oni danas kolikogod brojni, odredjeni su, da nestaju kao Židovi. Vjerojatno je to i tajna želja njihova srca. Ona će se sigurno ispuniti. Stoga je nedopušteno, da se govori o cijonističkoj stranci u židovstvu. S prezirom i ruglom odbijamo tu oznaku. Cijoniste nijesu nikakova stranka, oni su samo židovstvo. Ne mijenja na stvari ništa njihov današnji broj. Sjeme najjače lipe je mala tvorba, no ono je ukupnost cijele životne snage drva, cilj svih njegovih organskih nastojanja. Lipa živi u svoime sjemenju, a ne u masi drva i lika. Sve, što je u židovstvu živoga, što ima židovski ideal, što ima muževnog dostojanstva i volju za razvitak, to je cijonistički. Što se naprotiv dobro osjeća u ropstvu, što se zadovoljava u preziru, ili što se nada skorij naravnoj smrti židovstva, to stoji ravnodušno po strance ili se ljuto bori protiv nas. Nadovezujuć na poznati stih austrijskog pjesnika Grillparzera mogu cijoniste reći: »U tvom je taboru Israel! Vi drugi ste pojedine ruševine.«

sije, sakupljen u mjestima Veliki Luki i Vebes (na ruskoj strani litavsko-ruske granice) i da se tamo nalaze u strašnoj bijedi. Bjegunci su sve, što su imali prodati, da steknu toliko novaca, da se mogu povratiti u domovinu. Sada žive u napola srušenim barakama na granici i izloženi su zimi i gladi. U Litavsku ne daju im da se vrate, a Rusija ne može da im bude domovina.

Židovska konferenca za pripomoć poslala je židovskom narodnom vijeću u Kovno 1000 dolara, da se ublaži bar najveća bijeda nesretnika. Židovsko narodno vijeće u Kovnu u savezu je sa repatriantima i brine se, da se tim bijednicima omogući povratak u Litvu.

Protuvjerska borba u Rusiji. Pripreve za suzbijanje Pesah svečanosti. London (J. C. B.) »Daily Telegraph« javlja prema izvještaju »Chicago Tribune« o protuvjerskoj borbi u Rusiji. Navodno su u nekim gradovima spaljene slike Jehove, Hrista, Mojsije i Muhameda. Državna vlast u nijednome slučaju nije posredovala. Sada da se izradjuje plan za antireligioznu demonstraciju za vrijeme Pesah svetkovine. Pesah ceremonije će na taj način ruglu izvrnuti, da će poput rabinera maskirani komunisti pjevati hebrejske melodije sa bogohulim sadržajem te da će u ophodu nositi atrape od tore s prilijepljenim ateističkim epigramima.

Hejjas riješen. Budapest (J. C. B.) Vodja »Madžara koji se bude« Hejjas izjavio je prije nekoliko mjeseci kad je prilikom sudske rasprave ustanovljeno da je izdao nalog da se ubiju nekoliko židovskih stanovnika u Izsaku: Svoj posljednji nalog još nijesam izdao. Radi te izjave bio je pozvan na odgovornost, jer da raspruje strasti. Na raspravu, koja je bila zakazana pred par dana nije došao, premda je bio pravodobno i zakonito pozvan. Državni odvjetnik tražio je da se Hejjas kazni, jer je njegov govor sadržao prijetnju s novim ubojstvima, te je ujedno tipični primjer razdraživanja, raspirivanja strasti, kojim se javni red i mir narušava. Sud je riješio Hejjasa od optužbe.

Strašno stanje u madžarskom logoru interniranih. Budimpešta (J. C. B.) Na zadnjoj sjednici narodne skupštine držao je socijalno-demokratski zastupnik Esztergalyos veliki govor o logoru interniranih u Zalaegerszegu. Među ostalim on je rekao: Stanje interniranih u logoru Zalaegerszegu ne može se opisati. Internirci užasno gladuju. Bio sam sam u logoru, gdje sam našao upravo užasno stanje. U logoru ima sada 744 interniraca. Među njima ima više Židova, čiji je jedini grijeh, da su inostrani državljani, osim toga 174 političko sumnjivih, većinom Židova, onda t. zv. nabijači cijena i obični razbojnici. Internirci su prisiljeni da hodaju po najvećoj zimi, gotovo goli. Mnogo strašnije je još stanje u disciplinarnom odjeljenju i u bolničkoj baraci. Zatim je naveo veliki broj najgroznijih specijalnih slučajeva.

Iz cijonističkog svijeta i Palestine

Genealogija Maksa Nordaua. Prije kratkog vremena obratio se saradnik »Wiener Morgenzeitung«-a na Maksa Nordaua s molbom, da mu saopći obi-

teljske podatke u svrhu genealogije. Dr. Nordau odgovorio je pismom, iz koga vadiamo:

»Moja majka imala je samo kratku lozu. Zvala se Sara Rosalija Nelkin i rodila se 1812. u Rigi. Njezin otac nazvan je često nadimkom »Prus«, učtivije »Reb Icig Prus«. Moja se majka rano s roditeljima preselila u Vilnu. Kasnije pošla je kao učiteljica u Varšavu i Krakov, a zatim u Peštu, gdje se 1845. udala za moga oca, koji je ondje živio kao udovac sa 4 djece.

Rodio sam se 29. jula 1849. u Pešti, jedna sestra 13. jula 1851. Dne 11. aprila 1873. promijenjeno je moje ime dekretom mađarskog ministra unutrašnjih djela u Nordau. Naša majka pošla je sa mnom i s mojom sestrom najprije od maja 1876. do novembra 1878. u Pariz i nakon kratkog povratka u Budimpeštu, preselili smo se stalno u Pariz, gdje je majka 1900. godine umrla. Moj otac Gabriel Südfeld rođen je 1799. u Krotošinu, Pozanj, i umro je 1872. u Pešti. Imao je 3 brata i jednu sestru. Moj djed Ozer Südfeld rodio se 1758. u Krotošinu, a živio je poslije u Bratislavi, gdje je 1832. umro za vrijeme kolere. Ime Südfeld dobio je moj pradjed Simha Südfeld po jednom majuru tyrdje kod Krotošina. Pruska vlada naredila je Židovima, da moraju primiti obiteljska imena, i to svaki otac obitelji drugo ime. Do onda poznavao se samo »Rabi Simha ben Moše-a«. Najstariji sin nazvan je »Wiener«, jer se tako obično obitelj nazvala. Simha rođen je 1719., njegov otac Moše 1686. Mošeov otac, rabi Josef, preselio se u Krotošin. Nazivali su ga obično imenom »Min hagerušim de Viena« (»jedan od izgonjenih iz Beča«.) Rabi Josef bio je jedan od izagnatih Židova, koji je car Leopold I. izagnao iz zemlje.

Rabi Josef pozvan je iz Soluna na bečku ješivu. Nakon izгона godine 1670. poveden je po učitelju te visoke škole, rabi Auerbachu u Pozansku, i postao je nakon dvije godine tajnikom općine u Krotošinu. Najstariji sin rabi Josefa, rabi Moše, postao je njegov nasljednik u općinskoj službi. U Krotošinu ostala je obitelj Wiener od 1684. do 1822. Mladji brat zvao se Südfeld, a njegovi sinovi raspršili su se po svijetu.

Neću da nastavim obiteljsku povijest dalje od rabi Josefa Solunca. Znamo mnogo toga da pričamo o Solunu, Veneciji, Napulju, Tunisu, Toledi i Segoviji, čak i o Pumpaditi i još dalje, ali ta je kronika nesigurna, mnogo toga vjerojatno legenda. Dajem prednost samo autentičnome.

»Wiener Morgenzeitung« u komentaru potvrđuje ove podatke Nordauove kao ispravne. D. Kaufmann spominje u svome djelu »Zadnji progon Židova iz Beča i Doljne Austrije« da su neki od progonjenih tek nakon duljeg lutanja našli stalno boravište u Poljskoj. Tako je glas rabi Menahema Mendela Auerbacha doveo 2 bečke obitelji u Krotošin, gdje su njihovi nasljednici živili pod imenom »Wiener«. Predji Maksa Nordaua poznati su i kao hebrejski pisci. Njegov pradjed Simha Südfeld je autor djela »Jesod sefat ivri«. Otac Maksa Nordaua, Gabriel Südfeld, pisao je pod naslovom »Rehobot habiur« komentar Koheletu i »Ahuzat mereim«, raspravu o moralnim dužnostima prema bližnjima. Osim toga bio je suradnik hebrejskog časopisa »Bikure baitim«.

»Times« o engleskoj palestinskoj politici.

U vezi s izjavom ministra za kolonije, vojvode od Devonshire, arapskoj delegaciji, koju smo donijeli u prošlom broju našega lista, a u kojoj se izjavljuje, da vlada ne će odstupiti od svoje palestinske politike, objelodanjuje »Times« uvodnik, u kojem se veli:

»U svakom je pogledu dobro, da je nova vlada precizirala svoje stajalište u tom važnom pitanju, tako da nema više razloga nesigurnosti o fundamentalnim principima naše politike u Palestini. Balfourova deklaracija bila je opća izjava, čija se praktična strana određuje iskustvima, a ta su iskustva bila vrlo poučna, iako su katkada bila neugodna. Arapska protivština, pretjerane cionističke pretenzije stvorile su teške probleme za britsku upravu u Palestini. Ovi problemi nijesu postali lakšima time, da nije uslijedila izjava o tačnoj politici vlade. Tvrdnja nekih cionista, da Palestina ima da postane tako židovska kao što Engleska engleski, izazvala je uzrujanja radi Balfourovom deklaracijom preuzetih obveza. Ovi nemiri našli su izražaja u agitaciji Arapa, i Churchilove izjave u Bijeloj Knjizi o engleskoj politici bile su nužne, jer su stvorile red u položaju, koji je u sebi krijo opasnosti. Ponovno je potvrđena politika osnutka židovske narodne domaje u Palestini, ali je odbijena tvrdnja, da je to stvaranje židovske države i ustanovljeno je, da židovska Egzekutiva ne uzimá učesće u oficijelnoj upravi zemlje. Sadašnja vlada nema razloga da promjeni tu politiku. Mi smo u Palestini, a britski interes zahtijevaju, da tamo ostanemo i da izvršimo zadaću, što smo je preuzeli.

Židovski je narod u Palestini na temelju svoga prava, a ne iz neke tolerancije. Židovi su baštinici svojih pradedova, koji su osvojili Kanaan i zaposjeli ga mnogo vijekova prije početka hrišćanstva, a čija nam je povijest svima poznata iz biblije. Ali i Arapi ne će biti podređeni; svi, koji u Palestini stanuju, su Palestinci, i svi imaju pravo na ekonomski i politički razvoj svoje narodne osebitosti. Palestina ne će postati tako židovskom kako je Engleska engleski. Hrišćani, muslimani i Židovi bit će tamo jednakopravni. Dužnost je vlade, da očuva princip nepartaičnosti u svakom odjelu uprave, koji ne smije da bude niti prožidovski niti proarapski, već britski. Iz tog je razloga ministar za kolonije izjavio arapskoj delegaciji, da ne može biti govora o tome, da engleska vlada promijeni politiku, koja je ustanovljena u julu 1923.«

»Times« nadalje primjećuje, da Arapi nijesu u tolikoj mjeri podupirali upravu zemlje kao Židovi. Arapi digli su ustanke i mnoge njihove pritužbe su potpuno neosnovane. Ako se od njih traži dokaze za nepravедnosti, koje su im nanešene, tad se ograničuju na općenitosti, koje baziraju na strahu, a ne na činjenicama. Članak završuje: »Engleska će čvrstom rukom uzdržati mir između obih rasa, koje se tamo bore. Ona se ne će povući iz Palestine, dok pučanstvo ne će biti zrelo, da samo upravlja zemlju mbez nutarnjih nemira i da se samo zaštićuje bez vanjske pomoći.«

Jean Longue i cionizam. New York: (J. C. B.) Poznati vodja francuskih socijalista Jean Longue, unuk Karla Marxa, držao je predavanje o socijalizmu i cijo-

nizmu. U svojim rezlaganjima naglasio je, da se socijaliste čitavog svijeta moraju založiti za ideju stvaranja židovske domaje u Palestini i to prvo za to, jer to odgovara primitivnom osjećaju pravde, a drugo, jer narod potlačen od drugih naroda ne može da vodi klasnu borbu. Govornik rekao je nadalje, da i njemu kao unuku Karla Marxa kola po žilama židovska krv, te da on goji osobite simpatije za židovski nacionalni pokret i za njegove tendence ima razumijevanja. On je siguran, da će narod proroka i velikih boraca za slobodu izgraditi Palestinu kao uzor državu slobode, ne jednu terorističku poput Poljske, za koju su se borili socijaliste čitavoga svijeta. Jean Longue završio je svoj govor izjavom, da prema njegovim osobnim informacijama i na temelju brošure velikog socijalističkog vodje Macdonalda ima Palestina mjesta još za 5 milijuna ljudi. Samo bogati arapski veleposjednici i francuski Jingi intrigiraju protiv židovske domaje u Palestini. Za arapsko stanovništvo može biti židovska imigracija samo od koristi.

Ciklus »k židovskom pitanju« na hamburškom univerzitetu. Niz akademskih predavanja »K židovskom pitanju« otvorio je dr. Franz Oppenheimer temom »Židovi i država«. Profesor Oppenheimer branio je pravo manjina, koje je uvijek ugroženo u »klasnoj državi«, i bavio se stajalištem Židova prema njemačkoj državi. Profesor Oppenheimer, koji je uzeo brojne primjere iz njemačkog židovstva, oštro je napao prusko ministarstvo rata, koje je objelodanilo upravo nečuvenu statistiku o Židovima u ratu. Nakon što se je govornik bavio sa Židovima u državi, bavi se Židovima kao država i govori o modernom palestinskom pokretu. Opominje, da se 2000 godišnji progon židovskoga naroda naknadno ne sankcionirše time, da nova židovska država zapadne u iste pogreške. Potrebna je potpuna jednakost Arapa i tolerancija. Ako će to uspjeti židovskoj državi, tad će, ali samo tad, ispuniti svoju kulturnu zadaću.

Službena objava izjave Devonshiresa u Jeruzalemu. Palestinska vlada objelodanila je službeno izjavu ministra za kolonije, vojvode od Devonshira, koju je dao arapskoj delegaciji o nepromjenljivosti engleske palestinske politike.

Protuizjava arapske delegacije. U jednom razgovoru s izvjestiteljem »Daily Expressa« izjavio je predsjednik palestinsko-arapske delegacije, Muza Kazim paša, medju ostalim ovo: »Ne ćemo nikada priznati palestinski ustav, što ga je izdala prošla koaliciona vlada. Isto tako ne će nikad narod prestati, da traži svoja prava. Naš razgovor s vojvodom od Devonshira bio je samo pripravnii korak. Vojvoda tvrdio je, da nema predrasuda, a pošto je kratko vrijeme na dužnosti, ne može ništa definitivnoga reći, prije no što se tim pitanjem bavila cjelokupna vlada.

Uspjeh Keren Hajesoda u Bostonu. Nakon uspjele održane skupštine u Bostonu bila je velika skupština u Brooklynu, na kojoj su govorili dr. Ruppini i dr. Levin. Od mnogih govornika, koji su obećali podupirati akciju Keren Hajesoda, od velike je važnosti izjava rabina Henry Levi-a, koji je dosad bio protivnik ci-

jonizma. Upravitelj Keren Hajesodske kampanje, Harri Selig, saopćio je, da je prošla kampanja donijela 217.000 dolara, od koje je svote doprinio sam Boston 162.000 a susjedni gradovi 55.000 dolara.

Emir Abdula i Palestina. U zadnje vrijeme izašle su češće vijesti, da će Emir Abdula postati kraljem Palestine. Tako je i švicarska agentura iz Lozane javila, da joj je saopćeno s dobro upućene strane, da će Emir Abdula biti proklamiran kraljem Palestine i da će prihvatiti Balfourovu deklaraciju, ali će je tako tumačiti, da će udovoljiti zahtjevima Arapa. Pošto se u vijestima javila, da je Cijonistička organizacija sporazumna s tim planom, ustanovljujemo, da je ta vijest bez svake osnove.

Pregovori Colonel Kisch s arapskim vodjama. Colonel Kisch vratio se iz Kaira u Jeruzolim, gdje je vodio uspjele pregovore s arapskim vodjama.

Novo predgradje Jeruzolima. Amerikanski Palestine Development Council javlja, da je dao građevni zajam za novo predgradje Jeruzolima u visini od 250.000 dolara. Pomoću fonda Palestine Building Loan i Savings Association sagrađilo je društvo Bone Bajit cijeli niz kuća. Mr. Rosenbloom, blagajnik Palestine Development Council, dozvolio je za vrijeme svoga boravka u Palestini u prošlom ljetu Building Loan Association zajmove do 60% troškova gradnja, dok će ostalih 40% namaknuti vlasnik. I tako se razvilo predgradje na zemljištu, koje je još prije nekoliko mjeseci bilo sasvim pusto, s pomoću modernih organizacija i znatnih novčanih sredstava u živo trgovačko mjesto.

Buduća luka Palestine. Iz Jeruzolima javlja židovski dopisni ured, da je palestinska vlada iz Londona pozvala stručnjaka, te da će prema njegovom mišljenju konačno odlučiti glede mjesta, u kojem će se izgraditi velika luka. Kako je poznato radi se tu o izboru između Hafe i Jafe.

Sir Alfred Mond polazi u Ameriku. Na jednoj sjednici New Yorških trgovaca, izjavio je blagajnik Keren Hajesoda, da će sir Alfred Mond doći zajedno s drom Weizmannom početkom marta u Ameriku, da provedu Keren Hajesodsku akciju. Izabran je posebni komitej za potporu akcije, u kojem su zastupane sve grane industrije.

Iz Jugoslavije

Iz sjednice Radnoga Odbora. Na svojoj sjednici od 25. o. m. predsjednik se toplim riječima sjeća preminulog vodje židovskoga naroda dra. Maksa Nordaua, velikoga buditelja židovstva. Radni Odbor zaključio je, obratiti se na sve mjesne cijonističke organizacije radi priredjenja žalobnih skupština. Ujedno će Narodni Fond pokrenuti akciju za Nordauovu šumu Jugoslavije. Nakon toga raspravljalo se o agendama Keren Hajesoda i Keren Kajemeta, te su prihvaćeni predlozi uprave ovih institucija.

Semitska štampa i antisemitska Madžarska. Pod tim naslovom »Riječ« u broju od 20. I. s pravom žigoše t. zv. »jevrejsku« štampu bečku, koja ne samo što ne zauzima ispravan stav protiv onoga, što se dešava u Madžarskoj, već sramni,

zločinački režim u toj Madžarskoj Hortyja, Pronaja i drugih krvavih zločinaca uzima u zaštitu, kad mu i puna žaljenja nad sudbinom njezinom ne nasmaže dosta riječi osude protiv Jugoslavije i Čehoslovačke. Jedna nada sve gadna, odvratno niska rabota u službi madžarske gentry i velikoga kapitala, diktovana mržnjom protiv svega slavenskoga, mržnjom, koja je i prije sloma bivše austro-ugarske monarhije, bar u tome, bratski ujedinjavala hegemonističke narode: Madžare i Nijemce. U tome njima je vjerno služila i liberalna »jevrejska« štampa. To je ona štampa, koja se i te kako plašila, da ičim oda jevrejstvo svojih redaka i izdavalaca; ona štampa, koja je sustavno prešućivala cijonizam čak i onda, kad je postajao internacionalnim problemom sve dotle, dok nije bila primorana, da ga, zbog informativnosti, ipak spominje. U tome ona je do odvratnosti bila kukavna, ta idealna bečka štampa jevrejske asimilacije.

Ali »Riječ« krivo radi, ako u isto kolo s ovom štampom svrstava i »Wiener Morgenzeitung«, list cijonista u Austriji. Ona ostaje dužna svako objašnjenje o tome, u čemu li je taj list ikad očitovao prijatnost prema Madžarima, a neprijatno — kamoli neprijateljsko — raspoloženje prema Jugoslaviji. Mi ga nijesmo mogli naći. Može da se desi, da i taj list, po vijestima kojeg korespondencijeroa, izuzetno donese i koju nepspravnu vijest iz Jugoslavije, ili o njoj. Ali ko je pratio pisanje toga lista, taj je morao vidjeti, da on zauzima toliko neprijateljski stav prema madžarskome režimu kao nijedne druge novine na svijetu, ne izuzevši ni socijalističke, ne izuzevši ni jugoslovenske! I to ne tek u pitanjima židovstva! U vrijeme kad još nijedne novine u Jugoslaviji nijesu dovoljno budno pratile rovarenje Madžara i njihove spletke s Italijanima i s ostalom reakcijom protiv Jugoslavije, bečki je cijonistički list bio prvi, koji je s muževnom jasnoćom i bistrim gledanjem prikazao stvar. Bilo je to u isto vrijeme, kad su izvjesni beogradski listovi pjevali slavospjeve Musoliniju! Nasuprot taj bečki cijonistički list, koji dabome nema ni truna obaveza prema Jugoslaviji i ne treba da ima obzira prema njezinim političarima i državicima, nije donosao ništa o svemu onome koruptnome i lošem, čega su u nas iz dana u dan sve novine pune i iz čega bi inostrano novinstvo moglo da crpe i previše tužnu i ružnu sliku o prilikama u nas.

Nije lijepo od »Riječi«, što to prevdija, vrijedjajući cijonistički list time, što ga stavlja u isto kolo sa t. zv. »Judendresse«.

Lažno izvješćivanje »Riječi«. Zagrebačka »Riječ« donosi u svome broju od 16. dopis iz Beča u kome se iznosi lažna tvrdnja, da »Wiener Morgenzeitung« podupire budapeštanski Hortyjev kurs i napada Jugoslaviju. Ne trebamo da oprovrgnemo tu smješnu laž, jer je naše borbene stajalište prema režimu u Madžarskoj opće poznato. Nužno je ali da konstatujemo, da je bečki dopisnik »Riječi« svijesno lagao, kad je tvrdio, da naš list zauzima neprijateljsko stajalište prema Jugoslaviji. Dopisnik »Riječi« je navodno gospodin Mrzljak, saradnik svenjemačkog Ullsteinovog ureda. Zagrebačka re-

dakcija dobro bi uradila, kad bi svoga bečkog zastupnika zamjenila poštenijim.

Skupština Povjereništva Narodnog Fonda u Beogradu. Povjereništvo Narodnog Fonda u Beogradu održalo je 14. o. m. u dvorani Jevrejskog narodnog društva svoju redovnu skupštinu. Predsjednik dr. David Alkalay u svom se uvodnom govoru sjeća 25. godišnjice prvog bazelskog kongresa, na kojem je profesor Schapira iznio ideju o osnutku Jevrejskog Narodnog Fonda. Sekretar Avram M. Koen čita izvještaj o radu od 16. XI. do 31. XII. 1922., iz koga se vidi sistem dosadašnjeg rada i postignuti rezultat: Dinara 102.199 20, koji je iznos poslan povjereništvu u Zagreb radi daljnjeg otpravljanja centrali. Dr. F. Pops izražava se pohvalno o radu i predlaže, da se ovom povjereništvu izrazi zahvalnost zbora kao i da mu se pokloni ponovo povjerenje. Uvjeran je, da bi rad ovoga povjereništva bio još mnogo uspješniji, da nema tolike indolentnosti u sugradjanima. Dr. David Alkala zadovoljan je s radom ovoga povjereništva i konstatuje, da je ono jedino, koje gaji jevrejsku misao u oskudici drugih društava. Slaže se s predgovornikom i predlaže, da se svim kulturnim i humanitarnim društvima, koja priredjuju ove godine zabave, uputi apel, da prilože izvjesnu sumu za Jevrejski Narodni Fond. Zatim predlaže, da povjereništvo izdaje u svojoj režiji periodični informativni list na formu Bulletin, u kojem će biti izloženi prilozima za Jevrejski Narodni Fond i imena prilagača. Haim Medina interpelira povjereništvo, zašto pojedini darovatelji moraju tako dugo čekati na diplome zlatne knjige. Sekretar Koen odgovara, da su diplome ugrane i da će vjerojatno doskora doći.

Predsjednik dr. David Alkalay zahvaljuje na priznanju i napominje, da se u prvome redu imade zahvaliti omladinima i omladinkama, koji su unijeli svoju dobru volju u rad. Zatim je prihvaćen predlog o davanju razriješnice.

Sekretar Koen predlaže, da se predsjednikom izabere g. dr. David Alkalay, što se jednodušno prima. Ostali članovi povjerenstva su ponovno izabrani sa dopunom novih lica, koja će dokazati na djelu, da li su zaslužili poklonjeno im povjerenje.

Konačno dr. Pops izvješćuje o dolasku gdje dr. Buchmil iz Pariza u svrhu provedenja pomoćne akcije za gladne Jevreje u Ukrajini. Iza toga zaključuje predsjednik zbor.

Priredbe jevrejskih omladinskih udruženja u Zagrebu na Hamiša asar bišval.

I. Akademija u srijedu, dne 31. I. u 8 sati na večer. Dvorana društva Sv. Jeronima.

Raspored:

1. Institucija narodnog fonda. Govori Dr. Isak Heršković.

2. Problem rada. Govori O. Rechner.

Iza toga nastupit će srednoškolski odio Makabija sa švedskim vježbama i na spravama. Pjevačka sekcija Makabija pjevat će jevrejske i jidiš pjesme.

II. Na 15. Svata (1. februara) provest će se sabirna akcija.

Karte za akademiju dobivaju u administraciji Židova. Cijena od Din 7.50—15. Stajanje Din 5.

Hanuka s radosnošću u Rumi. Pod utjecajem sieta morao je u Rumi rad s djecom, koje hater Oskar Heršković uči jevrejske igre, pjesme, deklamacije i priče. Uspjeh je vrlo lijep, tako da se židovska omladina odvažila istupiti na Hanuka zabavi. Hater Heršković je na toj zabavi, koja je bila vrlo posjećena razložio znamenovanje dana i potrebu rada naročito s djecom, kojima je stavio Makabejce kao svijetli uzor. Program zabave bio je brižno sastavljen i skladno izveden. Naročito se dopala allegorična slika »Makabejci« sadržajem i dekoracijama, koje je izveo g. Adolf Rosen-

zweig. Moralni i materijalni uspjeh bio je velik te je čist prihod namjenjen raznim židovskim institucijama.

»Haaviv — Proljeće«. Primili smo lijepi švatski broj našeg dječjeg lista. Iz sadržaja spominjemo slijedeće priloge: Sreća (priča). — Prof. dr. H. Schapira (životopis). — Tri prijatelja (agada). — Carstvo Maštanovo (priča). — Bajke (pjesma). — O starim novcima (poučno). — 15. švat (poučno). — Grad od ubjela (priča). — Razgovor o Keren Kajemetu. — Razbibriga. — Zagonetke. — List je štampan latinicom i ćirilicom, a urešen je slikama. Pretplaćuje se kod M. Weller

(za Haaviv). Zagreb, Bakačeva ulica 5, III. kat. Godišnja pretplata Din 36.

Makabijev kostimirani ples »Iz galantnih dana«. Židovsko gombalačko i sportsko društvo »Makabi« priređuje u svim prostorijama »Hrv. Sokola« i »Kola« pod devizom »Iz galantnih dana« svoj elitni kostimirani ples. Pripreme su u punom toku. Gospodje i gospoda iz zabavnog odbora natječu se, kako bi ova zabava kao jubilara, prigodom desetgodišnjice društva, što bolje, ljepše, i stilski dotjeranije uspjela. Nacrte za dekoracije izradio je g. Pavle Proman. Pozivnice razaslati će se ovih dana.

Vijesnik Povjereništva Židovskog narodnog fonda (Keren kajemet leisrael) za Jugoslaviju

Iskaz darova broj 2. od 10. do 24. januara 1923.

OPCI DAROVI

Beograd: Podmladak »Alehija« sakupio na Hanuka: Izak Aladžem 210, Alek. Levi 106, Nafah Avramović 105, Menahem Benvenishi 56, Šemajo Zaharija 52, Rafajlo Aladžem 52, Lazar Katarivas 42, Raka Talvi 37, Ašer i Baruch 35, Haim M. Koen 15, Ašer Baruch 15, Mika Avramović 10, Avram Avramović 5, Dr. B. Stein u Brodu na Savi 10 D 750.—

Vinkovci: Prigodom Bar micva u kući Adolfa i Josefina Preiss daruju Leon Preis 50, Mavro Schlesinger 300, Ad. Preiss 200, Adolf Hirtweil 100, Vilko Ornstein 100, Artur Grünwald 100, N. N. 100, Dr. Stanić 100, Izidor Hercog 50, Hoffmann 50, Ad. Beck 50, Nathan Schlesinger 50, Adam Stein 25, Vili Stein 25, Izak Schlesinger 25, Prigodom vjenčanja Adele Šlomović—Arpad Šlomović daruju Ignjo Šlomović 25, Herman Dohani 30, Milan Šlomović 20, Julije Wiener 20, Hinko Pollak 10, Mavro Städtler 15, Oto Grün 10, Josef Freund 10, Marko Šlomović 10, Prig. Berit-mila u kući Zige Deutsch: dr. Aleks. Deutsch 50, Ziga Deutsch 50, B. Deutsch 25, L. Engel 25, Šlomović 25, Hermine Deutsch 25, Berla Deutsch 25, Breslauer 20, Rud. Gross 20, J. Herzog 20, Em. Engel 20, dr. Lang 15, Kaufmann 10, Hamburger 10, Wiener 10, Halas 10, Pick 10, Sonnenfeld 10, Rendeli 10, Miskolzy 10, Sungalovsky kantor 5, Dr. Frankfurter 5, Ziga Marberger 5, Salamon Deutsch 1.25 D 1821.25

Brodna Savi: Prigodom Berit-mila Hary Neumann daruju Vilim Rohmüller 100, Mavro Kopp 50, Armin Berger 100, Mavro Gorjanić 10, Edo Grossmann 100, Hugo Mahler 100, dr. Oskar Spiegler 100, Rudolf Fuchs 100, Jehiel Kappon 100, Prigodom Bar-micva Milana Kufmanna daruju obitelj Kaufmann 1000, Hugo Mahler 50, Jehiel Kappon 100, Oton Strešnjak 200, Aleksander Sporer 100, Edo Grossmann 100, Saul Stern 50 D 2360.—

Koprivnica: Margita Deutsch 10.— Zagreb: Prigodom rođendana Rutice S. sabrano 90, Umjesto čestitke k vjenčanju Zorke i Riharda Herzera supruzi dr. Stein 40, supruzi prof. A. Semnic 10, Marcel Stockhammer umjesto cvijeća prig. 2 zamaska u kući dra. Neufelda 50, Vilim Blumenstock 50 D 5251.25

SKRABICE

Vinkovci: Borovitz 18.50, Brichla 8.75, Deitelbaum 35, Gross 48.50, Hirtweil 26.75, Hirschfeld i Schlesinger 10, Löbl 37.75, Marberger 20, Marton 13.75, Rendeli 13, Zwieback 10.25, Zolzer 71 D 313.25
Zenica: Rifka Altarac 5, Mario Atlas 30,

A. Kraus 250, S. Atlas 10, dr. R. Königsgarten 24.25, Samuel Levi 12.50, J. A. Levi 7.25, Herman Liebling 30, Juda Montlija 15.75, Josef Montlija 5, Elias Ozmo 5, Benjamin Pinto 10, Oto Piliković 18.75, Samuel Papo 12.50, Josefina Schönwald 20.75, Moritz Salom 5, Salamon Salom 13.50, Salom Ješua 5, Rifka Salom 7, Samuel Trinki 51.50, Rafael Trinki S. 18, Rafael Trinki I. 6.25, Oto Weiss 50, Dezider Wolkenslein 5.25, Žid. nac. društvo 50 D 668.25

Koprivnica: Johana Fuchs 37.50, Zaki Rosenberg 37.50, Julio Günsberger 37.50, oml. udruženje 39, Izidor Hirschl 35.75, Adolf Scherger 33.75, Marta Hirschl 33.50, Ignac Gross 30, Hugo Heinrich 25, Jakob Hirschler ml. 21.50, Hermana Mayer 21, Artur Kollmann 20.75, Leo Wolfensohn 19.25, Ignatz Gross 15.75, Josip Spiegler 15.50, Adolf Reich 15, Ferdo Neufeld 14.50, Hinko Hirschl 14, Šandor Singer 13, Paul Pichler 10, Vitoimir Sternfeld 9.25, Leopold Fuchs 9, Rechnitzer 8.75, David Löwy 8.25, Josip Schwartz 7.50, Margita Würzburger 5.75, Vlado Fischer 5.75, Zora Schwarz 4.25, Moritz Albachari 4, Bogoslovna općina 3.75, Vilim Kolmann 2.75, Marko Perera 2.50, Würzburger i Grünwald 1.50, Geza Hirschl 1 D 563.75

Zagreb: Dr. A. Licht 230, Menza 46 D 276.— D 1821.75

MASLINE

Sisak: Elza i Milan Kraus otvaraju vrt na ime pok. oca Adolfa Krausa 10 m. 125.—
Bjelovar: Na ime pok. oca Samuela Spiliter-a daruje ing. Aurel Spiller 4 m., za isto priložili Löwy-Goldmann 10 D 60.—
Zagreb: Josip Wachs u vrt Elle Wachs 1 m, Irena Büchler u gaj Stefe Steiner 1 m. Na Berit-mila Rubena Weillera daruju Leopold Weiller 8 m, Seligman 2 m, Dane Weiller 4 m, Izrael Mevorah 2 m, Šandor Weiller 4 m, Karl Weiner 1 m, T. Seligman 4 m, Hinko Weiller, Simon Neuman, Ganz, Pavao Somer, Branko Sipraga, Aloiz Franz, Šandor Weiller F. Ludwig Weiller 7 m, u vrt Zige Weiller svega 34 m. 435.—
48 m. D 620.—

JAAR JUGOSLAVIJA

Beograd: Članovi Srpskog-Jevrejskog pevačkog društva 25 m, Andjelko Almarino 5 m 30 maslina D 375.—
Kelemen: Bela Klein na ime Josip Klein 4 m, i na ime Oskar Klein 4 m 8 maslina 100.—
Zagreb: N. N. 80 m, Ella i Julius Hermann na ime pok. Katarine Rund 4 m, Fina Sorger na ime pok. Jetti Sorger 4 m 88 m 1,100.—
126 m D 1575.—

Do sadn darovano 7396 maslina za popunjavanje šume treba još 2604 maslina.

DAROVI KOD TORE

Brodna Savi: Saul Stern 125, Izidor Steiner 250, Dragutin Mahler 25, Marko Spitzer 100, Ernst Fischer 50 D 550.—
Bitolj: Mošo Kalderon, Mošo Aroesti po 4.50, Leon Ichah 5, Mešulam Pessu, Sabba Pessu, David Cambi, Juda Ichah, Abram Kalderon, Jaques Testa, Samuel Honen, Abram Camhi, Abram Hasson, Sabba Pessu, Elie Cassorla, Josef Aroesti, Leon Mayo, Moše Kalderon, Moše Navon, Abram Ichah po 9, Mordehaj Ischah, Moša Camhi, Bohon Ben Jakar, Jakob Aroesti, Samuel Aroesti po 10, Todor Araesti, Josef Cassorla, Haim Kalderon, Semaya Baruh, Nissim Baruh, Abram Baruch, Abram Aroesti, Nisim Nahmias, Josef Aroesti po 18, Abram Ergas, Moše Sadikari, Jakob Baruh, Sabetaj Assael, po 20, Moše Testa, Pinkas Pardo po 27, Salomon Pardo 30, Isak Colonomet 40, Moše Testa 60, N. N. 100, Abram Faraggi 200, Hramu 19 D 953.—
D 1503.—

UCINJENE USLUGE

Zagreb: Za usluge Zlate Weiss 10 D 10.—

DJEČJI SABIRNI ARCI

Požega: Josefa Steiner 90, Ružica Stein 7, Ružica Davidović 5, Oso Sternberg 40, Mirka Geršković 15, Fritz Spitzer 27, Zdenka Davidović 16, Ljerka Goranić 2.50, Egon Bienenfeld 24, Bruno Sternberg 2 D 228.50
Pakrac: bez specifikacije 140.—
Zagreb: Zlata Lauš 100, Herman Kremer 48 D 148.—
D 516.50

DAROVNA KNJIGA

Zagreb: Prigodom vjenčanja Zorke i Riharda Herzer sabrano D 1460.—

PREGLED

Uništo iz Hrvatske i Slavonije i Dalmacije 10010.25
Srbije 2078.—
Bosna 668.75
12.757.—
Od 1. do 24. januara uništo ukupno 26.685.75

ROBA

Zenica D 92.—

ISPRAVAK.

U iskazu broj 1. su se podkrale pogreške koje ovime ispravljamo: Ruma škrabice Riza Fischer mjesto Rira Fischl, B. Steiner mjesto B. Stein. Ruma: Jaar Jugoslavija: Dr. I. Singer za honorar na ime Dr. B. Milhofer 20 maslina a ne 2; Reachel mjesto Reichel.

Prva Odlikovana Dalmatinska Parna Destilarija
**V. MORPURGO
SPLIT**

nagrada na svim izložbama najvećim odlikovanjima
Alkohol triplo bon gout - Rakije svake vrsti -
Svjetski poznat „Maraschino“ - Ekstrakt od
Maraske i Cognac I. Medicinal - Cognac Dal-
matia, obilježene marke - liker i najfinijih vrsti
Sirupi od voća, i mnoge itd. Častim se ta-
kodjer javiti svojim cijenjenim mušterijama, da
sam proizvođač ove godine izvrsno kaštelansko
vino פסח של כשר pod nadzorom mjesne
Izraelske opštine - Cijenik šalje se na zahtjev!

TAHEIA

Internacionalno transportno poduzeće

Jelačićev 23 **ZAGREB** Telefon 16-12

Carinsko - posrednička
poslovnica uskladištenja

Ia Vapno (Kreč)

dobavlja iz vlastitih vapnara u Očuri
i Novom Marofu

Sjedinjene krečane d. d.
u Zagrebu Bogovićeve ulica 3

Telefon broj 5-55 .: Brzjavni: Krečane, Zagreb

Produkcija 120 vagona mjesečno

DIONIČKO DRUŠTVO „MERKUR“

VELETRGOVINA I KONFEKCIJA PAPIRA

TELEFON:
17-95

ZAGREB - ILICA 31

PAPMERKUR
BRZJAVI.

Veletrgovina
pisaćeg, risaćeg, novinskog, te
omogućnog papira

Vlastiti proizvod
bilježnica, notesa, blokova i konfek-
cija svih proizvoda i papira

Tvorničko skladište
koverata, te pisaćeg i risaćeg pribora

„GOLUB“ „ГОЛУБ“

ZASTITNI ZNAK

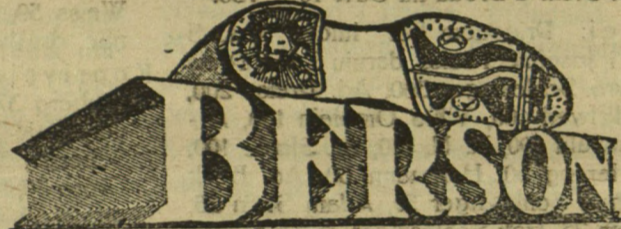
JE NAJBOLJI PAMUK

ZASTUPSTVO I SKLADIŠTE

A. ROMANO

ZAGREB

AKADEMIČKI TRG BR. 8

Jedino najveće specijalno skladište krat-
ke nakitne i pletene robe samo na
veliko, niske cijene, solidna podvorba

Dragutin Uilmann, Zagreb

Ilca 36

Ilca 36

Prva hrvatska veletrgovina željeza i
željezne robe

Ferdo Hirschl k. d.

Jelačićev trg 13 ZAGREB Telefon br. 279
Poslovnica: Petrinjska ulica broj 4

Preporuča svoje bogato skladište že-
ljezne robe, posudja, gospodarskih
strojeva, kućnih uređaja, te sve vrste
gradjevnih potrebitina. Solidna roba,
brza posluga, cijene umjerene.

NAŠIM PRETPLATNICIMA

Molimo sve naše pretplatnike, da pravo-
dobno obnove pretplatu, da ne nastupi prekid
u priposlanju lista. Cijena lista ostaje i na-
dalje

60 dinara

jer želimo, da svaka židovska kuća ima mo-
gućnost, da se pretplati na list. Naše prijate-
lje molimo, da porade na širenju lista, da se
svakom zgodom sjele i tiskovnog fonda, jer
troškovi lista dnevno rastu.

Isto tako molimo naše pretplatnike, koji su
u zaostatku s pretplatom od prošle godine, da
nam istu smjesta pripošalju, da ne moramo
trošiti toliku poštarinu za opomene, pa neka
se svaki služi već priloženom položnicom če-
kovnog ureda.

Uprava »ŽIDOVA«.

GORIVA DRVA

rezana i cjepana 500 kg K 850.-
1000 " K 1600.-
kao i na hvatove te vagone dostavlja odmah
uz najniže cijene

SANDOR WEILLER

Trnajska cesta 40. - Telefon 24-69

VREĆE

Iz jute, tekstilna i papira nove i upo-
trebljene u svim dimenzijama za bra-
šno, posije, uglj i t. d., dobiju se
najjeftinije kod tvrtke

SCHOTTEN I DRUG

Vrhovčeva 13 ZAGREB Telefon 19-85

Kupujemo sve vrste upotrebljenih vreća
uz najveću dnevnu cijenu —
Zavod za posudjivanje nepremovnih ponjava

„Sidro“ d. d.

Za trgovinu željezom

Vatška ulica 40 ZAGREB Telefon 61 i 21-30

Veliko skladište željeza te
sve u željeznu struku za-
sječajuće robe, napose tra-
verza i betonskog željeza.

Ferdo Schwarz i drug

Ilca br. 45 - ZAGREB - Telefon 2-56

Brzjavni naslov: SVADRUG